

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze bakalářské práce

Ochrana osobnosti v právní teorii a praxi

Libuše Jandová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Předmětem této bakalářské práce je ochrana osobnosti v právní teorii a praxi. První, teoretická část bakalářské práce pojednává o ochraně osobnosti obecně. Nejprve nastiňuje historický vývoj osobnostních práv, jejich právní zakotvení i ochranu v mezinárodních dokumentech a úmluvách, kterými je Česká republika vázána. Následně je pojednáno o zakotvení osobnostních práv v právním řádu České republiky. Jelikož se jedná o oblast velice širokou, zaměřuje se práce pouze na soukromoprávní ochranu osobnosti. Přes ústavněprávní rovinu vymezuje jednotlivá osobnostní práva, prostředky jejich ochrany i limity omezení stanovené občanským zákoníkem.

V druhé, praktické části je pozornost věnována analýze faktických případů řešených Krajským soudem v Ústí nad Labem na základě podaných žalob na ochranu osobnosti a jejich statistické zpracování. Nechybí ani rozbor konkrétního zásahu do osobnostních práv od podání žaloby po konečné rozhodnutí soudu.

V samotném závěru jsou zhodnoceny získané poznatky z praxe spolu s teoretickým základem ochrany osobnosti a vytvořeny návrhy na zlepšení.

Klíčová slova: právo, osobnost, žaloba, odškodnění, újma, zákon

Vlastní text

Cíl práce a metodika

Cílem této práce je porovnání osobnostních práv a jejich právní úpravy s rozhodovací praxí. Dalším cílem je vytvoření návrhu na zlepšení ochrany osobnosti v České republice.

Metodika řešené problematiky vychází v první řadě ze studia a analýzy mezinárodních dokumentů a úmluv, občanského zákoníku, ústavních zákonů a odborné literatury zabývající se touto tematikou. Praktická část je zpracována za pomoci obecně teoretických vědních metod, zejména metody analýzy a komparace. Na základě zjištěných skutečností jsou formulovány vlastní závěry práce.

Přehled řešené problematiky

Z právní teorie ochrany osobnosti vyplývá, že osobnostní práva, jakožto užší soubor základních lidských práv a svobod, jsou regulována a chráněna řadou vzájemně propojených systémů hmotněprávních a procesních záruk. Tyto záruky procházejí napříč jednotlivými závaznými mezinárodními dohodami a úmluvami, včetně právního řádu České republiky. Přesná definice pojmu osobnosti však neexistuje. Z právních předpisů lze dovést, že zahrnuje vše, čím se člověk projevuje navenek ve vztahu ke svému okolí a je s tím neoddelitelně spjat. Právo na ochranu osobnosti spolu se základními lidskými právy a svobodami vychází z ústavněprávní roviny. Hlavním pramenem osobnostního práva je v České republice občanský zákoník. Katalog osobnostních práv má sice snahu obsáhnout co možná nejširší prostor ochrany osobnosti, přesto jeho výčet je pouze demonstrativní a dává tak velký prostor rozhodovací praxi.

Vlastní práce

Vlastní práce je zaměřena na žaloby podané na ochranu osobnosti ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem v letech 2011 až 2013. V těchto letech bylo ke krajskému soudu podáno celkem 71 žalob.

Nejvíce porušovaným osobnostním právem je právo na soukromí člověka neboli právo na soukromý život. Jelikož do tohoto práva spadá i ochrana rodinného života, ochrana obsahu soukromých informací v osobních písemnostech, odběr biologických vzorků bez souhlasu dotčených osob apod., v praxi to znamená nespočet možných případů, kterými do tohoto práva může být zasaženo. Nejčastěji je zmiňováno v rozhodnutích takových žalob, kde příbuzní žalují např. pachatele dopravní nehody za to, že způsobil úmrtí příbuzného, neboť jeho smrtí jim znemožnil rozvoji rodinných vztahů. Vzhledem k provázanosti obsahů jednotlivých osobnostních práv, soudci ve svých rozhodnutích veškerá dotčená práva nezmiňují, ale v odůvodněních pouze popisují vlastní zhodnocení všech vylíčených rozhodných skutečností.

Závěr

V teorii i v soudní praxi se jednotlivá osobnostní práva značně prolínají a dochází tak ke vzniku stále nových situací, proto je zhodnocení konkrétních případů převážně výsledkem volných soudcovských úvah. Z tohoto hlediska jsou na soudce kladeny zvýšené nároky, neboť znalost nejen právních norem, ale rovněž i judikatury, zejména Evropského soudu pro lidská práva, Ústavního soudu, jakož i rozhodovací činnost Nejvyššího soudu, zajišťuje účastníkům právní jistoty.

Vzhledem ke stále se snižujícímu počtu podaných žalob a zároveň jejich značné různorodosti lze kriticky hodnotit centralizaci soudního řízení, která proběhla začátkem roku 2014. V oblasti ochrany osobnosti by bylo účelné, aby soudce přišel s žalobami na ochranu osobnosti častěji do styku, a byl tak nucen mít nad touto problematikou neustálý náhled. Z tohoto pohledu by bylo efektivnější, aby žaloby řešil prvoinstančně opět specializovaný soudce krajského soudu.

Seznam vybraných použitých zdrojů

HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 308 s. ISBN 978-80-7380-377-3.

KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-720-1484-6.

PROUZOVÁ, Anna. *Evropský soud pro lidská práva: organizace, pravomoci a řízení*. Praha: Linde, 2004, 186 s. ISBN 80-720-1500-1.

ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský koník. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR. [cit. 2014-11-28].

HUBÁLKOVÁ, Eva. Stručná rukojeť českého advokáta k Evropské úmluvě o lidských právech. In *Bulletin advokacie* [online]. 2004 [cit. 2015-1-18]. Zdroj dostupný z WWW: http://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_Z2.pdf